

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОГО РІВНЯ ТАРИФІВ

Разумова К.М.

Постановка проблеми. Системний аналіз - це сукупність методів і засобів, що застосовують при прийнятті й обґрунтуванні управлінських рішень.

Очевидно, що найбільше ефективно аналіз може бути зроблений лише на основі системного підходу, що передбачає не тільки органічне сполучення аналітичного поділу проблем на частини й дослідження зв'язків і відносин між цими частинами, але також робить особливий наголос на розгляд цілей і завдань, загальних для всіх складових, і відповідно до цього здійснюється синтез загального рішення із окремих його елементів.

Викладення основного матеріалу. Функціонування системи в середовищі ґрунтується на певній впорядкованості елементів, відносин і зв'язків. Структурно й функціонально різні аспекти впорядкованості створюють із ієрархічної структури системи, розбиття її на підсистеми (зрозуміло, що дане розбиття є відносним за своїм характером).

Прикладом систем великого масштабу, або тих, що до них наближаються можуть бути транспортні системи. Будь-яку складову на транспорті можна розглядати як окрему систему, яка складається зі своїх елементів.

Однією із таких ключових систем являється тарифна політика на залізничному транспорті. Від правильності формування тарифів залежить не тільки задоволення підприємницького інтересу перевізників і можливість оновлення рухомого складу, а й безпека та якість транспортних послуг. Складовими елементами тарифу є квиток, плацкарта та страховий збір. Кожен із перелічених складових тарифу включає в собі ряд взаємоз'язаних елементів, від ефективності побудових яких залежить оптимальний рівень тарифу на пасажирські перевезення.

Відповідно до діючої термінології виділений базовий тариф, включає три компоненти – квиток, плацкарту, а також комісійний збір.

Особливістю формування тарифів у дальньому сполученні є те, що спочатку встановлюється базовий тариф – на перевезення в загальному вагоні пасажирського потягу. За додаткові умови перевезення, що дають підвищену комфортність і швидкість руху стягується доплата.

Диференціація пасажирських тарифів на відстані перевезення викликана впливом дальності слідування на собівартість перевезення. Тому так само, як і у вантажному русі, для пасажирських перевезень використовується двоставочна методика побудови тарифу. Залежність пасажирського тарифу від дальності слідування при збереженні тенденції його зниження від збільшення відстані перевезення має свою специфіку. Тут чинить вплив той факт, що до складу пасажирських тарифів включена ставка обов'язкового страхування пасажирів. Її абсолютна величина не істотна, але в структурі тарифної плати залежно від відстані перевезення має різке значення – від 0,3 до 7%.

Квиток призначений для покриття експлуатаційних витрат операційних ланок, і при перевезеннях у прямому сполученні повинен розподілятися між залізницями-учасниками.

Плацкарта направляється на фінансування операцій по формуванню і підготовці в рейс пасажирських поїздів, обслуговуванню вагонів у шляху проходження, тобто на фінансування основних функцій спеціальних ланок залізниці. Сума доходів, отриманих у частині плацкарт, незалежно від місця формування, повинна передаватися галузевим підрозділам, які виконують ці функції [1].

Комісійний збір призначений для покриття експлуатаційних витрат із продажу транспортних послуг, прийому і відправленню поїздів на пасажирських станціях, а також поточного і капітального ремонту, обслуговування будинків, устаткування й інвентарю пасажирських станцій і вокзалів.

До плацкартної частини відносяться витрати з [2]:

- амортизаційні відрахування пасажирських вагонів;

- екіпірування пасажирських вагонів;
- формування та обороту поїздів;
- маневрової роботи на станціях;
- технічне обслуговування та поточний ремонт пасажирських вагонів;
- обслуговування вагонів у пасажирських поїздах;
- деповський та капітальний ремонт пасажирських вагонів;
- відповідна частка загально виробничих, адміністративних витрат та витрат на збут.

До квиткової частини відносяться витрати з [2]:

- амортизаційні відрахування локомотивів, зайнятих у пасажирському русі;
- прийом та відправлення поїздів на інших станціях;
- обслуговування та поточний ремонт будівель, споруд, обладнання і інвентарю пасажирського господарства;
- продажу проїзних документів;
- ремонт локомотивів, зайнятих у пасажирському русі;
- аналогічні витрати за моторвагонним рухомим складом, який зайнятий у дальньому сполученні;
- частина витрат господарства матеріально-технічного забезпечення, дирекцій залізничних перевезень та управлінь залізниць, що припадає на пасажирські перевезення у внутрішньому сполученні;
- частина витрат колійного господарства, господарств електропостачання, сигналізації та зв'язку, будівельно-монтажних робіт та цивільних споруд з утримання, технічного обслуговування, ремонту залізничної інфраструктури та її амортизації, що припадає на пасажирські перевезення у внутрішньому сполученні;
- відповідна частка загально виробничих, адміністративних витрат та витрат на збут.

У нових умовах формування структури УЗ передбачається виділення пасажирських компаній на мережі залізниць в самостійні підрозділи. Це повинно відбитися і на формуванні пасажирських тарифів, які так само як і вантажні тарифи, повинні мати тарифну складову за використання інфраструктури і тягових засобів УЗ і вагонну складову за обслуговування і утримання пасажирських вагонів і пасажирів на шляху слідування.

Формування нової тарифної системи передбачає поділ тарифу на локомотивну, вагонну та інфраструктурну складові. Передбачається впровадження системи індексації тарифів на перевезення при змінах макроекономічних показників. Структура тарифів за складовими (інфраструктурна, вагонна, локомотивна та вокзальна) відповідає структурі витрат з перевезень пасажирів за вказаними складовими. При цьому у складі витрат, що відносяться до плацкарти, виділяються вагонна та інфраструктурна складові, а у складі витрат, віднесених до квиткової частини – локомотивна, інфраструктурна та вокзальна складові [3], що наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Складові тарифу на перевезення пасажирів у дальньому сполученні

№ п/п	Складові системи транспортного тарифу	Елементи системи
1	Вагонна	Включає витрати, пов'язані з утриманням та експлуатацією пасажирських вагонів
2	Локомотивна	Включає витрати, пов'язані з утриманням та експлуатацією маневрових та поїзних локомотивів, задіяних у пасажирському русі
3	Інфраструктурна	Включає витрати, пов'язані з організацією руху поїздів, з забезпеченням безпеки руху, з утриманням колії, сигналізації та зв'язку
4	Вокзальна	Включає витрати, пов'язані з утриманням та експлуатацією пасажирських вокзалів

Розподіл витрат з перевезень пасажирів у внутрішньому сполученні за складовими виконується після розподілу цих витрат на плацкартну та квиткову частини. Розподіл проводиться за підрозділами та розділами Калькуляції.

Після розподілу витрат за складовими визначається їх питома вага у складі плацкартної та квиткової частин. Визначення складових у складі проїзних плат виконується шляхом розподілу плацкарти та квитка за вказаними питомими вагами складових.

На сьогоднішній день на собівартість пасажирських перевезень відносять 6,7% інфраструктурних витрат, відповідно на вантажні – 93,3 %. Застосування таких пропорцій є не що інше, як міра зменшення збитковості пасажирських перевезень. Однак, завищена собівартість вантажних перевезень призводить до різкого скорочення кількості користувачів даних послуг. Коштів для здійснення субсидування збитків від пасажирських перевезень катастрофічно не вистачає.

Ряд впливових науковців вважають, що пропорції розподілу інфраструктурних витрат на собівартість залізничних перевезень слід змінити: на пасажирських перевезення – 20 %, на вантажних перевезення – 80 %.

Механізм визначення пасажирських тарифів повинен базуватися на системному підході. Даний механізм повинен забезпечувати процес відтворення і розширення виробничих потужностей за рахунок: покриття експлуатаційних витрат і формування прибутку; відповідності вартості послуг у конкурентів; врахування платоспроможності пасажирів та якості пасажирських залізничних перевезень; дослідження обсягу перевезень від вартості транспортних послуг.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень у даному напрямку Отже, від грамотно продуманої тарифної політики залежить ефективність функціонування пасажирського комплексу України. Також вона створює необхідні тарифні умови для перетворення даного виду перевезень на ринково орієнтовану конкурентоспроможну залізничну галузь, що буде максимально задовольняти потреби населення у перевезеннях.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Орловкий П.М., Скворцов Г.П. Системный анализ проблем транспортных узлов. – К.: Основа, 2007. – 596 с.
2. Орловкий П.М., Левицкий И.Е. Железная дорога: выход из кризиса и дальнейшее развитие: Исследование на базе системного подхода. – Одесса: АО «Пласке», 2010. – 480 с.
3. Белов П.Г. Системный анализ и моделирование опасных процессов в техносфере: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 512 с.

РЕФЕРАТ

Разумова К.М. Системний аналіз визначення оптимального рівня тарифів/ Разумова Катерина Миколаївна// Вісник НТУ. – К.: НТУ – 2012. – Вип. 26.

В статті приділено увагу визначенню оптимального рівня тарифів на пасажирські перевезення на основі системного аналізу

Об'єкт дослідження – тарифи на пасажирські перевезення.

Мета дослідження – застосування системного підходу та системного аналізу, при встановленні тарифів на пасажирські перевезення на залізничному транспорті

Метод дослідження – табличний метод, в якому відображено складові пасажирських тарифів у дальньому сполученні.

Системний аналіз - це сукупність методів і засобів, що застосовують при прийнятті й обґрунтуванні управлінських рішень. Очевидно, що найбільше ефективно аналіз може бути зроблений лише на основі системного підходу, що передбачає не тільки органічне сполучення аналітичного поділу проблем на частини й дослідження зв'язків і відносин між цими частинами, але також робить особливий наголос на розгляд цілей і завдань, загальних для всіх складових, і відповідно до цього здійснюється синтез загального рішення із окремих його елементів.

Результати статті можуть бути впроваджені Державною адміністрацією залізничного транспорту України «Укрзалізницею», при встановленні тарифів на пасажирські перевезення

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ТАРИФИ, ТРАНСПОРТ, ПАСАЖИРСЬКІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ, КОНТОЛЬ.

ABSTRACT

Razumova E.N. System analysis of determination of optimum level of tariffs/ Ekaterina Razumova// Visnyk NTU. - K.: NTU - 2012. - Vol. 26.

In the article the attention is given to determining the optimal level of tariffs on passenger transportation on the basis of the system analysis

Object of research - the tariffs for passenger transportation.

The aim of the research is the application of a systems approach and system analysis, the establishment of tariffs for passenger transportation on railway transport

Method of research - table method, in which is reflected the components of the passenger tariffs in long-distance transport.

System analysis - this is a totality of methods and means, which are used for decision-making and justification of managerial decisions. It is obvious that the most effective analysis can be made only on the basis of system approach, encompassing not only the organic combination of the analytical division of the problems of the part and a study of connections and relations between these parts, but also makes a special emphasis on the consideration of the goals and objectives that are common to all components, and in accordance with this is the synthesis of the General solution with its separate elements.

The results of this paper can be adopted by the State administration of railway transport of Ukraine «Ukrzaliznitsa» when setting tariffs on passenger transportation

KEYWORDS: TARIFFS, TRANSPORT, PASSENGER TRANSPORT CONTROL.

РЕФЕРАТ

Разумова Е.Н. Системный анализ определения оптимального уровня тарифов/ Разумова Екатерина Николаевна// Вестник НТУ. - К.: НТУ - 2012. - Вып. 26.

В статье уделено внимание определению оптимального уровня тарифов на пассажирские перевозки на основе системного анализа

Объект исследования - тарифы на пассажирские перевозки.

Цель исследования - применение системного подхода и системного анализа, при установлении тарифов на пассажирские перевозки на железнодорожном транспорте

Метод исследования - табличный метод, в котором отражены составляющие пассажирских тарифов в дальнем сообщении.

Системный анализ - это совокупность методов и средств, которые применяют при принятии и обосновании управленческих решений. Очевидно, что наиболее эффективно анализ может быть сделан только на основе системного подхода, предусматривающего не только органическое сочетание аналитического разделения проблем на части и исследования связей и отношений между этими частями, но также делает особый упор на рассмотрение целей и задач, общих для всех составляющих, и в соответствии с этим осуществляется синтез общего решения с отдельных его элементов.

Результаты статьи могут быть внедрены Государственной администрацией железнодорожного транспорта Украины «Укрзализницей», при установлении тарифов на пассажирские перевозки

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ТАРИФЫ, ТРАНСПОРТ, ПАССАЖИРСКИЕ ПЕРЕВОЗКИ, КОНТОЛЬ.